

PREHOD IZ VRTCA V ŠOLO – SAMOSTOJNOST OTROKA

V članku je predstavljeno, zakaj je z vidika področja samostojnosti predšolsko obdobje tako pomembno in kakšen pomemben delež v razvoju samostojnosti poleg vrtcev nosijo oz. nosimo tudi starši.

Vstop v šolo je nova preizkušnja za otroka in prav je, da otroka tako ali drugače na to pripravimo. Dandanašnji imajo starši zelo visoka pričakovanja, strah jih je, da otrok njihovih pričakovanj ne bo izpolnil, ta strah pa nevede prenašajo tudi na svojega otroka. Marsikateri starš danes svojega otroka že pred vstopom v šolo uči pisati, brati, računati. Učiti otroka branja in pisanja že pred vstopom v šolo, se zdi popolnoma nesmiselno, še zlasti, če otrok za to ne pokaže kakršnega koli interesa. Učenje branja, pisanja in računanja je naloga učiteljev, starši pa ob tem lahko le pomagamo.

V šoli sicer od otroka ne bodo zahtevali nič nemogočega, bo pa moral pokazati veliko mero samostojnosti na različnih področjih. Zato je še kako pomembno, da v letih in mesecih pred vstopom v šolo otroka naučimo določenih konkretnih veščin in strategij, ki mu bodo omogočile, da bo deloval samostojno v opravilih vsakodnevnega življenja ter samostojno in suvereno v skupini vrstnikov. **Otrok naj naredi, kar zmore sam.** Pri tem imamo v mislih zlasti:

- samostojnost pri oblačenju,
- obujanju, opravljanju higienskih opravil
- samostojnost in suverenost v medvrstniških odnosih.
- Otrok bo moral sam poskrbeti za svoja oblačila, copate, torbico,
- sam si bo moral razrezati hrano pri kosilu,
- sam bo moral na stranišče

To so sicer majhne stvari, ki jih otrok lahko obvlada, vendar ne, če so to zanj do sedaj počeli drugi, tak otrok bo nebogljen in bo izstopal iz skupine vrstnikov. Od otrok zahtevati, da se ob vstopu v šolo ne bodo več igrali in naj pospravijo igrače v kot, ker jih sedaj čaka težko delo, to je za njih zelo stresno. Je pa res, da šolsko okolje pred otroka postavlja določene zahteve in zadolžitve, ki jih v obdobju predšolske vzgoje ni. Lahko rečemo, da je všolanje otroka prvi korak v odraslo življenje. Začenjajo se naloge in druge obveznosti. Otrok se bo z njimi spoprijel, če bo že imel izoblikovanih nekaj delovnih navad, če bo že imel izoblikovan občutek za dolžnost. Kot pravi priznani slovenski strokovnjak s področja vzgoje in izobraževanja, M. Juhant, se delovne navade, ki si jih otrok pridobi doma, kasneje prenesejo na učne navade (Juhant, 2011, str. 50).

Kdaj torej otroka navajati na samostojnost? Ko otrok nekaj počne sam oz. želi početi sam, takrat začnemo otroka navajati na samostojnost. Kot pravi M. Juhant, je naloga staršev, da svojega otroka vključijo v vsa opravila, povezana z družinskim življenjem. Če želimo vzgojiti samostojne in odločne odrasle, jim moramo zaupati in na njih preložiti del nalog in opravil. Če jim že od malega sporočamo, da ne zmorejo sami in vse naredimo namesto njih, ker to naredimo bolje, smo na dobri poti, da vzgojimo prestrašene posameznike, ki nimajo zaupanja vase in ki ne bodo znali poskrbeti zase. Zato je še kako pomembno, da začnemo z vključevanjem v vsa opravila, povezana z družinskim življenjem zgodaj. M. Juhant zapiše, da lahko otroka maksimalno vključimo v vsa opravila od trenutka, ko se nam otrok zdi še nekoliko premajhen za opravilo. Meni, da je otrok takrat že zrel, saj ga skušamo starši nagnonsko zaščititi (Juhant, 2011).

Pomembno je, da otroka k samostojnosti spodbujamo, ga pohvalimo za poskus in ga pohvalimo, ko mu uspe. Otroci želijo sodelovati pri domačih opravilih, samo dovoliti jim moramo. Naj pomagajo pripraviti mizo, sodelujejo na pri rezanju hrane. Seveda z nožem, ki je primeren zanje. Če se zgodi nesreča in se otrok poreže, nič hudega, mu bomo pokazali, kako v takšnem primeru odreagirati. Oskrbimo mu rano, jo zaščitimo in nadaljujemo z delom. Otrok lahko pomaga pri pomivanju posode, brisanju prahu, sesanju, pometanju, naj pomaga pri podajanju perila ali ščipalk. Čim prej in starosti primerno naj sodelujejo pri pospravljanju

svoje sobe. Za opravila bomo sicer res porabili več časa, ampak le tako bodo otroci osvojili posamezne spretnosti in si pridobili navade, ki ji jih bodo potrebovali, da bodo nekoč t.i. funkcionalni odrasli, kot samostojne in odgovorne odrasle poimenuje slovenska antropologinja V. V. Godina. Po njenem mnenju je **obdobje, ko moramo otroka navajati na samostojnost in primerno funkcionalno usposobiti, obdobje med 3. in 6. letom starosti**. V tem obdobju mora otrok začeti sprejemati odgovornost. Preiti mora iz faze malega otroka, ki dela po principu FAJN, v fazo velikega otroka, ki bo zmožen izbrati tisto, kar NI FAJN, ker ve, da je tako PRAV (Ni pravljičnega starševstva, je le garanje – povzetek s predavanja). Ko otrok nekaj naredi sam, a na pol, takrat je čas, da to opazimo, vzpodbujamo in pohvalimo. Tako bo otrok pridobil na samozavesti in odločnosti, da tudi prihodnjič kljub napaki stvar ponovi. Zavedati se je potrebno, da spodbujanje otroka ni dovolj, določeno aktivnost je potrebno od otroka tudi zahtevati. Čeprav so včasih na preizkušnji naši živčki in nam gre za to veliko več časa. Določene spretnosti bo otrok lahko razvil oz. ponovil le z dolgotrajnim »treningom« aktivnosti. Dovolj veliko število uspešnih izkušenj bo otroka utrdilo v njegovem poznavanju sebe o tem, da je sposoben. Nov izziv bo nova priložnost za uspeh. Če je otrok v predšolski dobi doma navajen pomagati, bo z delavnostjo lahko dosegel rezultate. Saj ima izkušnje, različne spretnosti in navade (Juhant, 2011). Starši, ki delamo namesto otroka, otroku ne omogočimo odraščanja, ampak mu vztrajno krademo priložnost, da bi se naučil skrbeti sam zase (prav tam).

Pomembno je, da otroka že pred vstopom v šolo navajajmo na to, da dlje časa vztraja pri mirni dejavnosti, pri sestavljanju sestavljanek, kock, barvanju pobarvankah, risanju, reševanju zanimivih nalog in vztrajajmo na tem, da dokonča začeto. Tako V. V. Godina in M. Juhant si delita prepričanje, da ni res, da je danes vse več hiperaktivnih otrok, temveč vidita razloge zlasti v načinu vzgoje. Menita, da gre za razvjenost otrok, da otroci dandanes niso navajeni, da bi bili 10 minut pri miru, to je stvar navade in samodiscipline. Če starši otroka niso naučili reda, otrok ne bo uspešen.

Predšolsko obdobje je zagotovo čas, ko lahko in moramo otroka naučiti v rokah držati svinčnik, barvico, čopič, kako pravilno uporabljati škarje. Pomoč otrok staršem v kuhinji, v hiši je lahko odlična priprava na šolo. Poleg tega, da takšna dela pomagajo otroku, da se nauči samostojno opravljati določene naloge, so vsakdanje dejavnosti kot je npr. zlaganje obleke, rezanje sadja za kompot, zelenjave za juho, mešanje polente, priprava testa in oblikovanju testa za piškote, ožemanje krpe in perila, ... odlične vaje za razvijanje otrokove fine motorike prstov in rok, ki je zelo pomembna pri učenju pisanja.

Kljub zavedanju, da se posameznik od posameznika lahko zelo razlikuje in lahko pri starostnih mejnikih prihaja do velikih odstopanj, lahko zapišemo, da se od otroka na prehodu med vrtcem in šolo, to je v starosti med 5 in 7 letom, lahko pričakuje in zahteva, da sam pospravi posteljo, svojo sobo, da razvršča in pospravi svoje perilo, da pripravi in pospravi mizo, odnese smeti, izprazni nabiralnik, poskrbi za osebno čistočo. Te obveznosti naj bodo redne stalne obveznosti otroka. Otrok v tej starosti se sam obleče, sam zaveže vezalke. Sposoben je sodelovati v skupinskih dejavnostih, zna se vživeti v občutke drugih. Z otrokom se igravimo namizne igre. S tem se bo nauči pravil, potrpežljivosti, veččin zmagovanja in izgubljanja. Naj ne bo domače pravilo, da mora vedno zmagati, naučiti se mora tudi prenesti poraz, le tako bo uspešno funkcioniral v skupini vrstnikov.

Literatura in drugi viri

Barbara Sigulin: Samostojnost otroka na prehodu iz vrtca v šolo.

Juhant, M.: Srečni otroci: manj kot recept in več kot nasvet za vzgojo predšolskih otrok.

Praše: Čmrlj, komuniciranje in ustvarjalnost, 2012.

Juhant, M: Varuh otrokovih dolžnosti. Mavčiče: Čmrlj, komuniciranje in ustvarjalnost, 2011.

Kurikulum za vrtce, 1999.

www.zurnal24.si: Otroku dopovejte, da je učitelj avtoriteta (intervju z Markom Juhantom),

Priprava: Mojca Pevec, svetovalna delavka